

Dei Verbi, quod ab initio erat apud Patrem; et duas personas significans, de homine quidem ex Maria creato et plasmato, de illo vero, qui ante sæcula est sine principio, et æternæ nativitatis. Quoniam ergo verborum seductores, et non eruditi spiritu observantes errare faciant indoctos, dicentes, A quadringentis annis est operatio corporis Domini, et quomodo in eum quidam referunt quod

dictum est, *Dominus creavit me principium viarum suarum in opera ejus* ⁴, cum dicat Scriptura, ante montes et colles, ante fontes et ante sæculum, generatum et creatum ⁵? Hæc dicentes a quibusdam laudari putantur, non dividentes quæ persona prophetico spiritu de corpore Domini clamat, et quæ de æterna ejus a Patre generatione docet.

⁴ Prov. vii, 22. ⁵ *ibid.* 23, 24.

ANNO DOMINI CCCLXXXV.

TIMOTHEUS

ALEXANDRINUS EPISCOPUS.

NOTITIA.

(GALLAND, *Vet. Patr. Biblioth.*. Proleg. p. x, et p. 345.)

I. Petri, de quo supra verba fecimus, frater et successor in sede Alexandrina fuit Timotheus. « Petrus — moritur, » inquit Socrates (a), « successorem fratrem suum Timotheum relinquens; » *διάδοχον καταλιπὼν Τιμόθεον ἀδελφὸν ἑαυτοῦ*. Magni Athanasii discipulus exstitit, cujus virtutem, teste Facundo (b), est consecutus et sedem. Ejus electionem a cunctis Aegypti ordinibus peractam memorat cum laude Theodosius imperator in rescripto de episcopali judicio ad Optatum præfectum augustalem, his verbis (c): *Timotheum sibi omnes etiam suo judicio prætulere. Est enim vir, subdit, cum omni susceptione venerandus, tum etiam nostro judicio approbatus*. Ejus item in altera de fide catholica sanctione meminit idem Theodosius (d). Vix dum autem pontifex Alexandrinus fuit ordinatus, cum ejus communionem occidentales omnes amplexi sunt, ut constat ex synodica concilii Aquileiensis ad eundem Theodosium Augustum (e). Postmodum vero concilio Constantinopolitano primo interfuit, anno 381 celebrato, in quo Gregorii Nazianzeni causam agitatam fuisse intelligimus. Neque amplius quidquam de ipsi gestis apud veteres litteris consignatum comperimus. E vivis excessit anno 385, die 20 Julii, Arcadio Augusto primum et Bautone

cos., ut scribit Socrates (f); eique suffectus Theophilus. Porro de anno ejus emortuali plura videas apud Tillemontium (g) et Sollerium (h): neque omittas velim Renaudotium (i), de hoc patriarcha nonnulla ex Eutychio, Elmacino aliisque enarrantem, quæ alibi frustra quæras.

II. Exstant apud Græcos canonum collectores Timothei Alexandrini *Responsa canonica*, quæ cum scholiis Theodori Balsamonis ex Beveregii Synodico (j) desumpta, infra in medium adduximus (k). Ejusdem item præsulis Alexandrini superest apud Facundum (l) epistola Diodoro Tyri episcopo inscripta. Scripsisse quoque Timotheum aliquot monachorum historiam, tradit Sozomenus (m): quo forte respexit Rufinus, dum de Macario Alexandrino sermonem habens (n): *Sanctus, inquit, Macarius Alexandrinus magnificas etiam virtutes consummavit, de quibus et alii nonnulla scripserunt*. Quin et ejusdem Timothei nomine inscripta circumfertur *Narratio de miraculis sancti Menæ martyris Aegyptii in urbe Cotyæi*, cujus initium ex codice Barocciano cXLVII ita refert Fabricius (o): *Ἐγένετο κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ἀσεβείστατου*. Latine autem exstat apud Surium (p). At vero non est hoc loci omittenda egregia Timothei nostri sen-

(a) Socrat., *Hist. eccl.*, lib. iv, cap. 37.

(b) Facund., lib. iv, cap. 2.

(c) *Cod. Theod.*, tom. VI, pag. 348, nov. edit.

(d) *Ibid.*, pag. 10.

(e) *Ibid.*, tom. VI, part. II, in append., pag. 16.

(f) Socrat., *Hist. eccl.*, lib. v, cap. 12.

(g) Tillem., *Mém. eccl.*, tom. VI, pag. 801, not. 102, sur les Ariens.

(h) Soller. Patr. Alex., *Hist. Chron.*, ad Act. SS., Jun., tom. V, pag. 45.

(i) Renaud., *Hist. patr. Alex.*, pag. 101-103.

(j) Bever. *Pandect. Canon.*, tom. II, pag. 165.

(k) Col. 1295 seqq.

(l) Facund., lib. iv, cap. 2, Sirm., Opp., tom. II, pag. 512 edit. Paris.

(m) Sozom., *Hist. eccl.*, lib. vi, cap. 29.

(n) Rufin., in *Vit. Patr.*, lib. II, cap. 29, pag. 366.

(o) Fabric., *Bibl. Gr.*, tom. IX, pag. 124.

(p) Sur., *Vit. Sanct.*, 10 Novemb.

tentia de Ammonio sanctissimo abbate ; quem nimirum et si ob auriculæ spontaneam amputationem effectum irregularem, nihilominus episcopum ordinandum existimabat. Ejus verba sunt ejusmodi apud Palladium (a) : Οὗτος ὁ νόμος παρὰ Ἰουδαίους πολιτευέσθω· ἐμοὶ δὲ καὶ ῥινότμητον ἐὰν ἐνέγκητε, μόνον ἄξιον τοῖς τρόποις ὄντα, χειροτονῶ. Id est : *Apud Judæos lex ista servetur. Mihi autem si vel*

(a) Pallad., *Hist. Laus.*, cap. 12, pag. 914.

(b) *Apophth. Patr.*, apud Coteler., *Monum. Eccl.*

A truncatum naribus adduxeritis qui sit bonis moribus, ego eum episcopum ordinabo. Illud denique de hoc antistite Alexandrino adnotare libet, quod in Apophthegmatis Patrum memoriæ proditum legitur (b) : ipsum videlicet ἀκτῆμονος, hoc est pauperis cognomentum fuisse sortitum : quod quidem in magnam patriarchæ secundæ sedis laudem cedere, recte arguit Tillemontius (c).

Gr., tom. I, pag. 366, § xxxiv.

(c) Tillem., *Mém. eccl.*, tom. VI, pag. 622.

(1) ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΥ

ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ,

Ἐνὸς τῶν ρν' Πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθέντων, πρὸς τὰς προσενεχθείσας αὐτῷ ἐρωτήσεις περὶ ἐπισκόπων καὶ πληρικών.

RESPONSA CANONICA TIMOTHEI

SANCTISSIMI EPISCOPI ALEXANDRINI,

Qui fuit unus ex CL Patribus Constantinopoli congregatis, ad interrogationes ei propositas de episcopis et clericis

Interrogatio.

« Si puellus catechumenus, utpote annorum septem, vel homo etiam perfectus dum fieret oblatio opportune adfuerit, ejusque nescius particeps factus sit, quid de eo fieri debet ? »

Responsio.

« Debet illuminari : a Deo enim vocatus est. »

BALS. Interrogatus est hic Pater, an si puellus, vel etiam vir perfectus in ordine catechumenorum collocatus, et sanctum baptismum nondum assecutus, dum oblatio fieret, sive mysticum sacrificium offerretur, opportune adfuerit, hoc est, tempus idoneum assecutus fuerit, et sacramentorum particeps factus fuerit, ignorans se non debere participare antequam sit baptizatus, non tamen ea improbe contemnens, quid debet fieri ? et respondit eum

(1) Ἀποκρίσεις κανονικαὶ Τιμοθέου. De hoc Timotheo episcopo Alexandrino, scholium quoddam in codice Amerbachiano habetur, his verbis conceptum : Ἰστέον, ὅτι μετὰ Διονύσιον τὸν μέγαν τεσσαρεσκαίδέκατον Ἀλεξανδρείας γενόμενον ἐπίσκοπον, οἷδε ἐπεσκόπησαν Θεωνᾶς, Μάξιμος, Ἡέτρος ἱερομάρτυς, Ἀχιλλᾶς, Ἀλέξανδρος, Ἀθανάσιος, Γρηγόριος Ἀρειανὸς ὁ Καππαδόκης. Ἀθανάσιος πάλιν, Ἡέτρος ὁ παρὰ Οὐάλεντος περιορισθεὶς, Λούκιος Ἀρειανὸς, Ἡέτρος πάλιν· εἶτα Τιμόθεος οὗτος ὁ μέγας, ἀναχθεὶς μὲν ἐπὶ τὸν θρόνον κατα τὸ δ' ἔτος τῆς βασιλείας Θεοδοκίου τοῦ Μεγάλου, παρῶν δὲ ἐν τῇ κατὰ Μακεδονίου τοῦ Ηνευματομάχου συνόδῳ τῶν ρν' ἁγίων Πατέρων. Μετὰ δὲ ἑπταετίαν ἐξεδήμησε πρὸς

B

Ἐρώτησις.

« Ἐὰν παιδίον κατηχούμενον, ὡς ἐτῶν ἑπτὰ, ἢ ἄνθρωπος τέλειος εὐκαιρήσῃ που προσφορᾶς γινομένης, καὶ ἀγνοῶν μεταλάβῃ, τί ὀφείλει γίνεσθαι περὶ αὐτοῦ ; »

Ἀπόκρισις.

« Φωτισθῆναι ὀφείλει· παρὰ Θεοῦ γὰρ κέκληται. »

ΒΑΑΣ. Ἠρωτήθη ὁ Πατήρ οὗτος, ὅτι ἐὰν παιδίον ἢ καὶ ἄνθρωπος τέλειος ἐν κατηχουμένοις τεταγμένος, καὶ μὴπω τοῦ ἁγίου τυχῶν βαπτίσματος, προσφορᾶς γινομένης, ἢ τοι θυσίας μυστικῆς προσαγομένης, εὐκαιρήσῃ, ἀντὶ τοῦ, καιροῦ τύχῃ ἐπιτηδείου, καὶ μεταλάβῃ τῶν ἁγιασμάτων, ἀγνοῶν, ὅτι οὐ δεῖ αὐτὸν μεταλαβεῖν πρὸ τοῦ βαπτίσματος, ἀλλ' οὐχὶ καταφρονητικῶς διατιθέμενος· τί ὀφείλει γένεσθαι ; Καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι βαπτισθῆναι ὀφείλει. Ἐπεὶ γὰρ ἀπονθήρως

C

Κύριον, διάδοχον ἐσχηκῶς Θεόφιλον· « Sciendum est, « quod post Dionysium magnum decimum quartum « Alexandriae episcopum constitutum, episcopalia « munera obierunt Theonas, Maximus, Petrus sanctus « martyr, Achilles, Alexander, Athanasius. Gregorius « Arianus e Cappadocia, Athanasius iterum, Petrus a « Valente expulsus, Lucius Arianus, Petrus iterum. « Postea magnus hic Timotheus, ad thronum quidem « quarto imperii Theodosii Magni anno promotus ; in- « terfuit autem quarto anno imperii Theodosii Magni « synodo CL sanctorum Patrum, contra Macedonium « Spiritus oppugnatorem congregatae : post septen- « nium autem ad Dominum migravit, successorem « habens Theophilum.

προσῆλθε τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἁγίων δώρων, καὶ εὐκαιρίας ἔτυχε μὴ κωλυθεῖς ὑπὸ τινος, ἀγνωστάντων ἴσως τῶν παρόντων πιστῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ μεταδιδόντος, ὅτι κατηχούμενός ἐστι, δοκεῖ παρὰ τοῦ Θεοῦ προσκληθῆναι. Καὶ ὅπερ ὁ ἅγιος ἀπόστολος Πέτρος ἔφη περὶ τοῦ Κορνηλίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, ὅτε κατηχουμένων ἐκείνων ἔπεσεν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐλάλουν γλώτταις, καὶ ἐμεγάλυνον τὸν Θεὸν, ὡς ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Πράξεων γέγραπται, Μήτι τὸ ὕδωρ κωλύσαι δύναται τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτοις, οἳ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; τοῦτο μονονουχὶ καὶ ὁ Τιμόθεος εἶπεν, ὅτι παρὰ Θεοῦ κληθεῖς καὶ ἄξιος νομισθεῖς τῶν ἁγιασμάτων, φωτισθῆναι ὀφείλει.

« Ἐὰν δαιμονιζόμενος κατηχούμενος ᾖ, καὶ θελήσῃ αὐτὸς, ἢ οἱ ἴδιοι αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα· ὀφείλει λαβεῖν ἢ οὐ, καὶ μάλιστα ἐὰν περὶ τὸν θάνατόν ἐστιν; »

Ἀπόκρισις.

« Ἐὰν ὁ δαιμονιζόμενος μὴ καθαρῶς ἀπὸ τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος, οὐ δύναται λαβεῖν τὸ ἅγιον βάπτισμα· περὶ δὲ τὴν ἔξοδον βαπτίζεται. »

ΒΑΣ. Ὁ δαιμονιζόμενος εἶναι δοκεῖ οἰκητήριον δαίμονος. Κρίνεται τοίνυν, ὡς εἰ μὴ ἄξιον αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον εὔρε τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα κατοικητήριον, οὐκ ἂν ἔφησεν ἐν αὐτῷ. Ὁ δὲ βαπτιζόμενος, διὰ τοῦ βαπτίσματος, τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δέχεται ἐνοικοῦσαν αὐτῷ· Ἡὼς οὖν ἐν ταύτῳ δυνατόν ἐστι τὸν αὐτὸν δύο ἐναντίων δεκτικὸν γενέσθαι; διὰ τοῦτο τὸν κατηχούμενον καὶ μὴ ἀπαλλαγέντα τοῦ ἐνοχλοῦντος αὐτὸν δαίμονος, οὐκ ἔκρινεν ὁ Πατὴρ τοῦ θείου βαπτίσματος ἄξιον. Εἰ δὲ καὶ τελευτᾷ, φησὶ, βαπτισθήσεται, ἵνα μὴ ἀμέτοχος τῆς χάριτος τοῦ βαπτίσματος, τοῦ βίου ἐξελθὼν, στερηθῇ τοιοῦτου ἐφοδίου, καὶ ἀσημαντος ἀπέλθῃ.

Ἐρώτησις.

« Ἐὰν πιστός τις ὢν δαιμονίζεται, ὀφείλει μεταλαβεῖν τῶν ἁγίων μυστηρίων ἢ οὐ; »

Ἀπόκρισις.

« Ἐὰν μὴ ἐξαγορεύῃ τὸ μυστήριον, μητε ἄλλως πως βλασφημῇ, μεταλαμβάνετω· μὴ μέντοι καθ' ἑκάστην. Ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ κατὰ καιροὺς μόνον. »

ΒΑΣ. Ὁ Ἰούδας ἐξαγορεύσαι λέγεται τὸ μυστήριον, ὡς ἂ ἐδιδάχθη παρὰ Κυρίου ἐκκαλύψας τοῖς Ἰουδαίοις, οἳ διαπιστῶν αὐτοῖς, καὶ μηδὲ τῶ ταῦτα διδάσκοντι ὡς θεῶ προσέχων, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπῳ ψιλῷ. Ὁ δὲ δαιμονιζόμενος, εἰ μὲν διόλου μαίνεται, οὔτε τῶν ἁγιασμάτων ἀξιοθήσεται, οὔτε τὸ μυστήριον ἐξαγορεύων καὶ βλασφημῶν κατακριθήσεται, ὡς μὴ εἰδὼς ὁ ποιεῖ. Εἰ δὲ διαλείμματα ἔχει, καὶ ἐν τῷ καιρῷ, ᾧ συμφρονεῖ, διασύρει τὸ μυστήριον καὶ βλασφημεῖ· οὐ μόνον τῶν ἁγιασμάτων οὐ μεθέξει, ἀλλ' οὐδὲ πιστοῖς συνεύξεται ἢ συναριθμήσεται. Ὡστε ὁ θεῖος οὗτος Πατὴρ περὶ δαιμονιζομένου καὶ διαλείμματα

A baptizari debere. Quia enim non malitiose ad sanctorum donorum communionem accessit, et opportunitate usus est ab aliquo non prohibitus; forte ignorantibus qui aderant fidelibus, et ipso etiam qui communionem impertiit, cum esse catechumenum; videtur a Deo esse vocatus. Et quod sanctus apostolus Petrus dixit de Cornelio, et iis qui circa eum erant: quo tempore cum essent catechumeni Spiritus sanctus in eos cecidit, et loquebantur linguis, et Deum glorificabant⁶, ut in Actorum libro scriptum est: « Numquid aquam prohibuerit quis-
« piam, quominus ii baptizentur, qui sanctum Spiritum sicut nos acceperunt? » hoc propemodum etiam dixit Timotheus, quod a Deo vocatus, et sacramentis dignus existimatus, debet illuminari.

Interrogatio.

B « Si catechumenus a dæmone corripitur, et voluerit ipse vel sui, ut sanctum baptismum accipiat, debetne accipere an non, et maxime si morti propinquus fuerit? »

Responsio.

« Si is, qui a dæmone corripitur, non fuerit ab immundo spiritu mundatus, non potest sanctum baptismum accipere; sed in exitu a vita baptizatur. »

BALS. Qui a dæmone corripitur, habitaculum dæmonis esse videtur. Judicatur enim, quod nisi immundus spiritus invenisset hominem ipsi idoneum habitaculum, in eo non habitasset. Qui autem baptizatur, per baptismum sancti Spiritus gratiam in se cohabitantem suscipit. Quomodo ergo fieri poterit, ut idem simul duo in se contraria suscipit? et ideo catechumenum et a vexante eum dæmone non liberatum judicavit Pater, non esse dignum sancto baptismate. Sin autem moriatur, inquit baptizabitur: ne gratia baptismi expers, a vita excedendo, hoc viatico privetur, et non signatus recedat.

Interrogatio.

« Si quis, cum sit fidelis, a dæmone corripitur: debetne esse sanctorum mysteriorum particeps, an non? »

Responsio.

« Si mysterium non enuntiet, nec ullo alio modo blasphemet, sit particeps: sed non singulis diebus. Sufficit enim, si stas solum temporibus. »

BALS. Judas dicitur mysterium enuntiasse, ut qui quæ a Domino doctus est, Judæis revelaverit ceu eis non credens, et non docenti illa tanquam Deo mentem adhibens, sed ut nudo homini. Qui autem a dæmone corripitur, si perpetuo quidem fuerit, nec sacramentis dignus habebitur, nec mysterium enuntians, et blasphemans condemnabitur, ut qui nesciat quid agat. Sin autem habet intervalla, et in tempore quo est sanæ mentis, in mysterium invehitur et blasphemat: non solum non erit sacramentorum particeps, sed nec cum fidelibus simul precabitur vel connumerabitur. Quare divinus hic Pater de dæmo-

⁶ Act. x, 44 seqq.

niaco, qui habet intervalla, dicit : Si ergo quando a dæmone non agitur nihil contra fidem dixerit, erit sacramentorum particeps.

Interrogatio.

« Si quis catechumenus, cum esset infirmus, emotæ mentis factus sit, nec possit ipse fidem confiteri, sique suadeant, ut donec vivit sanctum baptismum accipiat, debetne accipere, an non? »

Responsio.

« Debet accipere, si non ab immundo spiritu tentetur. »

BALS. Interrogatio erat de catechumeno, qui propter morbum emotæ mentis est, ut non posset interrogatus quæ in baptismo respondentur respondere, an cum baptizare oporteat? Responsio autem est, quod oportet eum qui ita se habet baptizari, et merito; quia, quod est catechumenus videtur eo se esse animo ostendisse, ut fidem amplectatur, et quamvis in baptismo non respondeat, prius tamen animi sui institutum ostendit. Sin autem ab immundo spiritu tenetur, non baptizabitur, inquit, sed fiet ei, sicut superius dictum est.

Interrogatio.

« Si uxor cum suo marito noctu cohabitarit, vel maritus cum uxore, et fiat coitio, debentne communicare, an non? »

Responsio.

« Non debent, cum clamet apostolus : « Ne fraude vos invicem, nisi ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi; et rursus ad idem conveniatis, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram? »

BALS. De iis qui legitime cohabitant est interrogatio, an debent nocte illa simul congressi esse sacramentorum participes. Responsio vero est, quod non debent: et ad dicti sui confirmationem magni Pauli verbis usus est.

Interrogatio.

« Si mulier catechumena dederit nomen suum, ut baptizaretur, et die baptismatis illi sit secundum consuetudinem mulierum, debetne eo die baptizari, an differre, et quantum differre? »

Responsio.

« Debet differre donec purgata fuerit. »

Interrogatio.

« Si mulier consueta sibi muliebria accidisse viderit, debetne ad sancta mysteria accedere an non? »

Responsio.

« Non debet usque dum purgetur. »

BALS. Qui divino baptismate digni erant habendi, describenbatur ab iis qui munus ecclesiasticum exercebant. Si ergo, inquit, descripta mulier, tanquam

ἔχοντος λέγει. Ἐὰν οὖν, ὅτε οὐκ ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ δαίμονος, οὐδὲν κατὰ τῆς πίστεως λέγη, μεταλήψεται τῶν ἁγιασμάτων.

Ἐρώτησις.

« Ἐὰν τις κατηχούμενος, ὢν ἀσθενής, γένηται ἐκ φρενός, καὶ μὴ δύνηται ἑαυτὸς ὁμολογήσαι τὴν πίστιν, καὶ παρακαλῶσιν οἱ ἴδιοι αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἕως ζῆ· ὀφείλει λαβεῖν, ἢ οὐ; »

Ἀπόκρισις.

« Ὄφειλει λαβεῖν, ἐὰν μὴ ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου πειράζηται. »

BALS. Ἡ ἐρώτησις ἦν περὶ κατηχουμένου καὶ ἐκ νόσου ἔξω φρενῶν γενομένου, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν ἐρωτώμενον τὰς ἐν τῷ βαπτίσματι ἀποκρίσεις ἀποκρίνεσθαι, εἰ δεῖ τοῦτον βαπτίζεσθαι; Ἡ δὲ ἀπόκρισις, ὅτι δεῖ βαπτίζεσθαι αὐτὸν καὶ οὕτως ἔχοντα, καὶ εἰκότως. Ἐπεὶ γὰρ κατηχούμενος ἦ, ἔδειξε προαίρεσιν, ὅτι ἀσπάζεται τὴν πίστιν, καὶ κἂν μὴ ἐν τῷ βαπτίσματι ἀποκρίνηται, ἔφθασε δεῖσαι τὴν οἰκείαν προαίρεσιν. Εἰ δὲ ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου πειράζεται, οὐ βαπτισθήσεται φησὶν, ἀλλὰ γενήσεται αὐτῷ, καθὼς ἄνωθεν εἴρηται.

Ἐρώτησις.

« Ἐὰν γυνὴ συγγένηται μετὰ ἀνδρὸς αὐτῆς τὴν νύκτα, ἢ ἀνὴρ μετὰ γυναικὸς, καὶ γένηται μίξις· ὀφείλουσι μεταλαβεῖν, ἢ οὐ; »

Ἀπόκρισις.

« Οὐκ ὀφείλουσι, τοῦ Ἀποστόλου βοῶντος· Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ· καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράσῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. »

BALS. Περὶ τῶν ἐνόμιως συνοικιζομένων ἡ ἐρώτησις, εἰ ὀφείλουσι μεταλαβεῖν, κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην συνελθόντες ἀλλήλοις. Ἡ δὲ ἀπόκρισις, ὅτι οὐκ ὀφείλουσι. Καὶ εἰς σύστασιν τοῦ οἰκείου λόγου τοῖς ῥήμασιν ἐχρήσατο τοῦ μεγάλου Παύλου.

Ἐρώτησις.

« Ἐὰν γυνὴ κατηχουμένη δέδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἵνα φωτισθῇ, καὶ περὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βαπτισματος γέγονεν αὐτῇ τὸ κατ' ἔθος τῶν γυναικῶν· ὀφείλει φωτισθῆναι αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ ὑπερθέσθαι, καὶ πόσον ὑπερθέσθαι. »

Ἀπόκρισις.

« Ὑπερθέσθαι ὀφείλει, ἕως οὗ καθαρισθῇ. »

Ἐρώτησις.

« Ἐὰν γυνὴ ἴδῃ τὸ κατ' ἔθος τῶν γυναικῶν αὐτῆς, ὀφείλει προσέρχεσθαι τοῖς μυστηρίοις αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ οὐ; »

Ἀπόκρισις.

« Οὐκ ὀφείλει, ἕως οὗ καθαρισθῇ. »

BALS. Οἱ μέλλοντες καταξιούσθαι τοῦ θεοῦ βαπτισματος, ἀπεγράφοντο παρὰ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνεργούντων. Ἐὰν οὖν γυνὴ, φησὶν, ἀπογραφῆται, ὡς

μέλλουσα βαπτισθῆναι, γένηται: ἐν βύσει τῶν ἐμμήνων· πότε δεῖ αὐτὴν φωτισθῆναι; Καὶ ἀπεκρίθη πρὸς τοῦτο ὁ θεὸς οὗτος Πατήρ, ὅτι ὅτε καθαρῇ. Ἔως γὰρ αἱ νενομισμέναι παρέλθωσιν ἡμέραι, ἐν ἀκαθαρσίᾳ κρίνεται εἶναι, καὶ οὔτε βαπτισθήσεται, οὔτε τῶν θείων μυστηρίων ἀξιωθήσεται.

Ἐρώτησις.

« Γυνὴ ἐὰν γεννήσῃ, τὸ Πάσχα ὀφείλει νηστεῦσαι καὶ μὴ πιεῖν οἶνον, ἢ ἀπολύεται τῆς νηστείας, καὶ τοῦ μὴ πιεῖν οἶνον, διὰ τὸ γεννησθαι; »

Ἀπόκρισις.

« Ἡ νηστεία ἐπενοήθη διὰ τὸ σῶμα ταπεινώσαι (2). Εἰ οὖν τὸ σῶμα ἐν ταπεινώσει ἐστὶ καὶ ἀσθενεῖα, ὀφείλει καταλαβεῖν (3), καθὼς βούλεται καὶ δύναται βαστάσαι, τροφῆς καὶ ποτοῦ. »

ΒΑΛΣ. Ἐρωτήθη, εἰ ὀφείλει γυνὴ τεκοῦσα κατὰ τὴν Τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα, πιεῖν οἶνον, καὶ τῆς νηστείας λυθῆναι. Καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ νηστεία διὰ ταπεινώσιν τοῦ σώματος ὠρίσθη. Ἐὰν δὲ τὸ σῶμα ταπεινωμένον καὶ ἀσθενὲς ᾖ, ἄλλοθεν οὐ δεῖται τῆς ἐκ τῆς νηστείας παιδαγωγίας, ἀλλὰ μᾶλλον συστάσεως χρήζει καὶ ἀνακτήσεως. Ὄφειλε οὖν ἡ τεκοῦσα κατὰ τὸ Πάσχα, ἡγουν ἐν τῇ διὰ τὸ Πάσχα γινομένη νηστείᾳ, καὶ οἶνον χρῆσασθαι καὶ βρώματι.

Ἐρώτησις.

« Εἰ ὀφείλει κληρικὸς εὐχεσθαι παρόντων Ἀρρειανῶν, ἢ ἄλλων αἰρετικῶν· εἰ οὐδὲν αὐτὸν βλάπτει, ὅταν αὐτὸς ποιῇ τὴν εὐχὴν, ἡγουν τὴν προσφορὰν. »

Ἀπόκρισις.

« Ἐν τῇ θεῖᾳ ἀναφορᾷ ὁ διάκονος προσφωνεῖ πρὸ τοῦ ἀσπασμοῦ· Οἱ ἀκοινωνῆτοι, περιπατήσατε. Οὐκ ὀφείλουσιν οὖν παρεῖναι, εἰ μὴ ἂν ἐπαγγέλλωνται μετανοεῖν καὶ ἐκφεύγειν τὴν αἵρεσιν. »

ΒΑΛΣ. Ἡ ἐρώτησις περὶ κληρικοῦ, εἰ ὀφείλει εὐχεσθαι παρόντων αἰρετικῶν, ἡγουν προσφέρει τὴν ἀναίμακτον θυσίαν. Καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι (4) μέλλουσι προσάγεσθαι τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τὰ Ἅγια, λέγεται τοῖς ἀμώητοις· Οἱ ἀκοινωνῆτοι, περιπατήσατε, ἡγουν, Οἱ κατηχούμενοι, προσέλθετε (5). Εἰ οὖν οἱ κατηχούμενοι οὐκ ἔωνται παρεῖναι τελουμένης τῆς θυσίας, πῶς αἰρετικοὶ ἐαθήσονται; Εἰ μήπου ἐπαγγέλλωνται (6), φησὶ, μετανοεῖν καὶ ἀφίστασθαι τῆς αἵρέσεως· καὶ τότε δὲ, οἶμαι, οὐκ ἐντὸς τοῦ ναοῦ παραχωρηθήσονται εἶναι, ἀλλ' ἐξω μετὰ τῶν κατηχούνων· ὡς εἰ μὴ ἐπαγγέλλονται ἀφίστασθαι τῆς αἵρέσεως, οὐδὲ τοῖς κατηχομένοις συστήσονται, ἀλλ' ἐκδιωχθήσονται.

Ἐρώτησις.

« Ἐὰν τις ᾖ ἀσθενῶν καὶ ἐκτακεῖς πάνυ ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀσθενείας, καὶ ἔλθῃ τὸ ἅγιον Πάσχα· πάντως ὀφείλει νηστεῦσαι, ἢ ἀπολύει αὐτὸν ὁ κληρικὸς λαμβάνειν, οὐ δύναται, ἢ καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν. »

A baptizanda, in fluxum menstruorum incidere, quando debet baptizari? Ad quod divinus hic Pater respondit, quod quando purgata fuerit. Donec enim præstituli dies præterierint, impura esse judicabitur et nec baptizabitur, nec divinis mysteriis digna habebitur.

Interrogatio.

« Mulier si pepererit, debetne jejuna Pascha, et vinum non bibere: an a jejunio absolvitur et vinum bibere permittitur, eo quod pepererit? »

Responsio.

« Excogitatum est jejunium, ut corpus humile reddatur. Si ergo corpus in humilitate et imbecillitate versatur, debet cibi et potus, quantum vult et potest, esse particeps. »

B BALS. Interrogatus est sanctus, an debet mulier, quæ in Paschæ quadragesima peperit, bibere vinum et a jejunio absolvi. Et respondit, quod jejunium ad corpus humiliandum decretum est. Quod si corpus humiliatum fuerit et infirmum, non aliunde jejunii disciplina indiget: sed confirmatione potius et recreatione opus habet. Debet ergo, quæ peperit in Paschate, hoc est, in jejunio quod fit propter Pascha, uti et vino et cibo.

Interrogatio.

« An debet clericus, præsentibus Arianis vel aliis hæreticis, orare; et an eum nihil lædit quando illo facit orationem, seu oblationem? »

Responsio.

C « In divina oblatione diaconus ante salutationem edicit: Qui non communicatis, ambulate. Non debent ergo interesse, nisi profiteantur se pœnitentiam acturos et hæresin vitaturos. »

BALS. Interrogatio de clerico facta est: an debet præsentibus hæreticis orare, aut incruentum sacrificium offerre; et respondit, quod quando ad sacram mensam sancta offerenda sunt, dicitur profanis: Qui non communicatis, ambulate, sive, Catechumeni, exite. Si ergo catechumeni non sinuntur adesse dum fit sacrificium, quomodo sinentur hæretici? Nisi se, inquit, pœnitentiam acturos confiteantur, et ab hæresi cessaturos; et tunc quoque, ut existimo, intra templum esse non sinentur, sed foris cum catechumenis; quod si se ab hæresi absenturos non profiteantur, ne cum catechumenis quidem consistent, sed expellentur.

Interrogatio.

D « Si quis sit ægrotus, et ex multa imbecillitate valde attenuatus, et ad sanctum Pascha venerit; debetne omnino jejuna, an eum absolvit clericus, ut accipiat quod potest, vel etiam oleum et vinum propter multam ejus imbecillitatem? »

(2) Διὰ τὸ σῶμα ταπεινώσαι. Lege, διὰ τὸ τὸ σῶμα, etc.

(3) Καταλαβεῖν. Lege, μεταλαβεῖν. EDIT.

(4) Ὅτι. Lege, ὅτι ὅτε. EDIT.

(5) Προσέλθετε. Legendum videtur, παρέλθετε, vel ἐξέλθετε, ut interpres vertit. EDIT.

(6) Ἐπαγγέλλονται. Forte, ἐπαγγέλλονται, ut paulo infra. EDIT.

Responsio.

« Absolvi debet ægrotus, ut cibum et potum capiat, quantum ferre potest. Eum enim, qui semel attenuatus est, esse olei participem æquum est. »

BALS. De eo, qui ægrotat, et morbo consumptus est, fit interrogatio; debetne in jejunio propter Pascha omnino jejunare, hoc est, inexcusabiliter et absque ulla commiseratione, an vinum et oleum sumere propter imbecillitatem? Responsio autem dicit, quod is, qui morbo consumptus est, capere debet vinum et oleum, quantum ferre potest: perpetuo scilicet, vel in aliquibus diebus, secundum iudicium ejus qui illum dispensat. Nota autem ex hoc canone et viii, quod jejunium Quadragesimæ Paschæ est aridorum esus et a vino abstinencia. **B** Nonnulli autem dicunt, in utrisque his canonibus jejunium in Paschate, esse sanctæ Passionis hebdomadam, et non omnem Quadragesimam.

Interrogatio.

« Si quis clericum vocaverit, ut matrimonio jungat, audiat autem esse illicitum matrimonium, utpote vel amitæ conjugium, vel defunctæ uxoris esse sororem eam, quæ est matrimonio conjungenda, debetne sequi clericus vel facere oblationem? »

Responsio.

« Uno verbo dicite: Si audiverit clericus illicitum matrimonium. Si ergo est illicitum matrimonium, non debet clericus alienis peccatis communicare. »

BALS. Oportet, inquit, clericos, qui ad matrimonii mysterium celebrandum vocantur ut orent, et sponso conjungant, si audiverint esse illicitum matrimonium, nec abire, nec orare, nec offerre, et sic alienis peccatis communicare.

Interrogatio.

« Si laicus, qui somniavit, clericum interrogaverit an debet ei permittere communicare, an non? »

Responsio.

« Si subest quidem mulieris desiderium, non debet: sin autem tentat eum Satanas, ut per hanc occasionem a divinorum mysteriorum communione alienetur, debet communicare. Neque enim cessabit tentator eo tempore, quando debet communicare, illum invadere. »

BALS. De iis, quibus visa se in somniis offerunt, quibus etiam fit fortasse fluxus seminis, dicit hic Pater, quod si mulieris desiderium in eo qui somniat, cogitatio antea accenderit, et mens in desiderio perstiterit eique assensus est, et ex eo illi visio oblata est, et fluxio seminis est consecuta, non debet communicare. Et merito: assensio enim ejus, qui somniavit, mentem polluit, et quomodo cum hac cogitatione ad Sancta accedet? Sin autem nihil tale præcessit, est diaboli, inquit, tentatio; ut sic eum alienet a divina communione: et oportet eum communicare. Si enim sciverit Malus se per somnium efficere, ne sit sacramenti particeps: non ces-

A*Ἀπόκρισις.*

« Ἀπολύεσθαι ὀφείλει μεταλαμβάνειν καὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ ὁ ἀσθενῶν, πρὸς ὃ δύναται βαστάσαι. Τὸ γὰρ μεταλαμβάνειν ἐλαίου τὸν ἀπαξ ἑκτακέντα, δίκαιόν ἐστιν. »

ΒΑΣ. Περὶ νοσοῦντος καὶ ἑκτακέντος ὑπὸ τῆς νόσου ἢ ἐρώτησις· εἰ ὀφείλει ἐν τῇ διὰ τὸ Πάσχα νηστεία πάντως νηστεῦσαι, ἀντὶ τοῦ, ἀπαραιτήτως, ἀσυμπαθῶς, ἢ μετασχεῖν οἴνου καὶ ἐλαίου διὰ τὴν ἀσθενείαν. Ἡ δὲ ἀπόκρισις λέγει, ὅτι τὸν ἑκτακέντα ἐκ νόσου, δίκαιον καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου μεταλαμβάνειν, ὡς δύναται ὑπομεῖναι, ἢ γου, ἢ διόλου, ἢ ἐν ἡμέραις τισὶ, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ οἰκονομοῦντος αὐτόν. Σημειωτέον οὖν ἐκ τούτου τοῦ κανόνος καὶ ἐκ τοῦ ἡ, ὅτι ἡ νηστεία τῆς Τεσσαρακοστῆς τοῦ Πάσχα ξηροφαγία ἐστίν, ἀλλὰ καὶ οἴνου ἀποχή. Τινὲς δὲ καὶ ἐν ἀμφοῖν τοῖς κανόσι τούτοις, τὴν ἐν τῷ Πάσχα νηστείαν, τὴν τῶν ἀγίων Ἡθῶν ἑβδομάδα λέγουσιν εἶναι, καὶ οὐ πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστήν.

Ἐρώτησις.

« Εἰς τὸ ζεῦξαι γάμον ἐὰν καλέσῃ τις κληρικόν, ἀκούσῃ δὲ τὸν γάμον παράνομον, ἢ θειογαμίαν, ἢ γου ἀδελφὴν τελευτησάσης γυναικὸς τὴν μέλλουσαν ζεῦγνυσθαι, εἰ ὀφείλει ἀκολουθῆσαι ὁ κληρικὸς, ἢ προσφορὰν ποιῆσαι; »

Ἀπόκρισις.

« Ἀπαξ εἶπατε· Ἐὰν ἀκούσῃ ὁ κληρικὸς τὸν γάμον παράνομον. Εἰ οὖν ὁ γάμος παράνομός ἐστιν, οὐκ ὀφείλει ὁ κληρικὸς κοινωνεῖν ἀμαρτίαις ἀλλοτριαῖς. »

ΒΑΣ. Τοὺς κληρικοὺς δεῖ, φησὶ, καλουμένους εἰς τελετὴν γάμων, ὥστε εὐξασθαι καὶ συζεῦξαι τοὺς νομφευομένους, εἰ ἀκούσους παράνομον εἶναι τὸν γάμον, μὴ ἀπέρχεσθαι, μῆτε εὐχεσθαι, μῆτε προσφέρειν, καὶ οὕτω κοινωνεῖν ἀμαρτίαις ἀλλοτριαῖς.

Ἐρώτησις.

« Ἐὰν ὄνειρσθεὶς ὁ λαϊκὸς ἐρωτήσῃ κληρικόν, εἰ ὀφείλει ἐπιτρέψαι αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἢ οὐ; »

Ἀπόκρισις.

« Κί μὲν ὑπόκειται ἐπιθυμία γυναικὸς, οὐκ ὀφείλει· εἰ δὲ ὁ Σατανᾶς πειράζει αὐτόν, ἵνα διὰ τῆς προφάσεως ταύτης ἀλλοτριῶται τῆς κοινωνίας τῶν θείων μυστηρίων, ὀφείλει κοινωνῆσαι. Ἐπεὶ οὐ παύσεται ὁ πειράζων κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ὅτε ὀφείλει κοινωνεῖν, ἐπιτιθέμενος αὐτῷ. »

ΒΑΣ. Περὶ τῶν ἐν ὄνειροις φανταζομένων, οἷς καὶ σπέρματος ἕως γίνεται ἐκροή, φησὶν ὁ Πατὴρ οὗτος, ὅτι εἰ μὲν πρὸ τούτου προσέβαλλε τῷ ὄνειρασθέντι ἐπιθυμίας γυναικὸς λογισμὸς, καὶ ἐνέμεινε ὁ νοῦς ἐπὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ ἐνεφιλοχώρησε ταύτη, κἀντεῦθεν ἡ φαντασία, ἐπῆλθε ἡ ῥύσις τοῦ σπέρματος· οὐκ ὀφείλει μεταλαβεῖν. Καὶ εἰκότως· ἡ γὰρ συγκατάθεσις ἐμόλυνε τὸν λογισμὸν τοῦ ὄνειρασθέντος. Καὶ πῶς μετὰ τοιοῦτου λογισμοῦ προσελεύσεται τοῖς Ἁγίοις; Εἰ δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προηγέσατο, τοῦ διαβόλου, φησὶν, ἐστὶ πείρα, ἵνα οὕτως ἀποξενῶται αὐτόν τῆς θείας κοινωνίας· καὶ δεῖ αὐτόν κοινωνεῖν. Εἰ γὰρ ἴδη ὁ Ἠονηρὸς οὕτω κατορθούμενον

τὸ μὴ μετέχειν αὐτὸν τῶν ἁγιασμάτων, οὐ παύσεται ἂν ἐπιβουλεύων τῷ ἀνθρώπῳ, ὡσάκις ἂν γινῶ αὐτὸν θέλοντα μεταλαβεῖν.

Ἐρώτησις.

« Τοῖς ζευγνομένοις εἰς γάμου κοινωνίαν, περὶ ποίων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος παρατίθεσθαι χρὴ ἀπέχεσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, καὶ ποίας ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας ; »

Ἀπόκρισις.

« Προεῖρηκα καὶ νῦν λέγω· ὁ Ἀπόστολος λέγει Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. Ἐξ ἀνάγκης δὲ τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν ἀπέχεσθαι δεῖ, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς τὴν πνευματικὴν θυσίαν ἀναφέρεσθαι τῷ Κυρίῳ. »

Ἐρώτησις.

« Ἐάν τις μὴ ἔχων ἑαυτὸν, χειρῖσθαι, ἢ κρημνίσθαι ἑαυτὸν, εἰ γίνεται προσφορά, ἢ οὐ. »

Ἀπόκρισις.

« Ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ διακρίναι ὀφείλει ὁ κληρικός, τὸ (7) ἀληθὲς ἐκφραγῆς ὄν, πεποιήκε τοῦτο. Πολλὰ γὰρ οἱ διαφέροντες τῷ πεπονθότι, θέλοντες τυχεῖν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχῆς, καταψεύδονται, καὶ λέγουσιν, ὅτι οὐκ εἶχεν ἑαυτὸν ἐνίοτε δὲ ἀπὸ ἐπιρρείας ἀνθρώπων ἢ ἄλλως πως ἀπὸ ὀλιγωρίας πεποιήκεναι τοῦτο. Οὐ χρὴ προσφορὰν ἐπάνω αὐτῷ γενέσθαι· αὐτοφονευτὴς γὰρ ἑαυτοῦ ἐστι. Δεῖ οὖν πάντως τὸν κληρικὸν μετὰ ἀκριβείας ἐρευνῆσαι, ἵνα μὴ ὑπὸ κριμα πέση. »

ΒΒΑΣ. Ἐρωτηθεὶς, ὡς εἰ μὴ ἔχων τις ὑγιᾶ τὸν λογισμὸν, ἀλλὰ παρατραπείας τὰς φρένας, αὐτόχειρ γένηται ἑαυτοῦ, ἢ κατὰ κρημνοῦ ὠθήσει ἑαυτὸν· ἐάν χρὴ ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχὴν γενέσθαι, ἢ προσφορὰν· εἶπεν, ὅτι ἐάν ἀληθῶς ἐξω φρενῶν γενόμενος ὁ ἀνθρώπος, καὶ μὴ εἰδὼς ὁ ποιεῖ, διεχειρίσατο ἑαυτὸν, ἢ ἐκρήμνισεν, ἢ ἄλλως διέφθειρε· γενήσεται ὑπὲρ αὐτοῦ δεήσις καὶ προσφορά. Δεῖ δὲ τοὺς εἰς εὐχὴν προσκαλουμένους ἀκριβοῦσθαι περὶ τούτου, μήποτε ἢ ἐκ μικροψυχίας, ἢ ἐξ ἐπιρρείας ἀνθρώπων, ἢ ἄλλως πως, ἐκὼν καὶ εἰδὼς ὁ ποιεῖ, διεχειρίσατο ἑαυτὸν. Ὑπὲρ γὰρ τοῦ τοιοῦτον οὐ δεῖ, οὔτε εὔχεσθαι, οὔτε προσφέρειν, ὅτι αὐτοφονευτὴς ἐστι.

Ἐρώτησις.

« Ἐάν τις γυνὴ πνευματικῆ, ὥστε καὶ σιδήρα φορεῖν, ὁ δὲ ἀνὴρ λέγει, ὅτι οὐ δύναμαι ἐγκρατεῦσθαι, καὶ θελεῖ λαβεῖν ἄλλην· ὀφείλει λαβεῖν ἑτέραν, ἢ οὐ ; »

Ἀπόκρισις.

« Μοιχεῖα μεσολαβεῖ τῷ πράγματι· καὶ περὶ τούτου τί ἀποκρίνεσθαι οὐκ ἔχω, ἢ ἐφευρίσκω. »

ΒΒΑΣ. Περὶ ἀνδρὸς ἢ ἐρώτησις ἔχοντος γυναῖκα πνευματικῶσαν, ἢ γουν πνεύματι πονηρῷ συνεχόμενην, καὶ οὕτως μαινομένην, ὡς καὶ σιδήροις δεσμεῖσθαι, ἵνα μὴ ἑαυτὴν ἀπολέσῃ ἢ ἑτέρους βλάβῃ, ἢ

⁸ I Cor. vii, 5.

sabit homini. Insidiari, quoties cum velle communicare cognoverit.

Interrogatio.

« Iis, qui matrimonii societate junguntur, in quibusnam septimanæ diebus proponere oportet, ut a mutuo congressu abstineant, et quibusnam potestatem habeant ? »

Responsio.

« Quod ante dixi, nunc quoque dico. Dicit Apostolus : « Ne fraudate vos invicem, nisi forte ex consensu ad tempus ; ut vacetis orationi ; et rursus ad idem conveniatis, ne vos tentet Satanas propter incontinentiam vestram ». » Necessario autem Sabbato et die Dominico abstinere oportet, quod spiritualia sacrificium in eis Domino offeratur. »

Interrogatio.

« Si quis, cum sui compos non esset, sibi manum attulerit, vel etiam se præcipitavrit, an oblatio an non ? »

Responsio.

« Hoc debet clericus discernere, an cum reverentis compos non esset, hoc fecerit. Sæpe enim ii, qui ad eum cui hoc accidit pertinent, volentes assequi oblationem et orationem pro ipso mentiuntur, et dicunt eum non fuisse apud se ? nonnunquam autem propter insultationem hominum, vel aliquo alio modo per negligentiam hoc fecisse. Pro hujusmodi oblatio non est facienda : est enim sui homicida. Oportet ergo clericum accurate sciscitari, ne in judicium incidat. »

BALS. Interrogatus sanctus, si is, qui non est sanæ mentis, sed emotæ, sibi mortem consciverit, vel se deorsum præcipitem dederit : an pro eo facienda sit oratio vel oblatio ? dixit quod si homo quidem revera emotæ mentis, et nesciens quid ageret, sibi manum attulerit, vel se præcipitaverit, vel aliquo modo interemerit ; fiet pro eo oblatio et oratio. Oportet autem eos, qui ad orationem evocantur, subtiliter investigare ; nunquid vel propter animi timiditatem, vel hominum insultationem, vel aliquo alio modo, prudens ac sciens quid ageret, sibi manum attulerit. Pro tali enim nec orare, nec offerre oportet, quoniam sui homicida est.

Interrogatio.

« Si alicujus uxor spiritu corripitur, ut ferreos etiam compedes gestet, vir autem dicat : Non possum continere, et velit aliam accipere : debetne aliam accipere an non ? »

Responsio.

« In hac re quidem adulterium intercedit, nec habeo, aut invenio quid de ea respondeam. »

BALS. Interrogatio est de marito, qui habet uxorem spiritu correptam, seu spiritu mala agitatum, et ita furentem, ut etiam ferreis compedibus, manisque ligetur, ne seipsam interficiat, vel alios

lædat, cum qua ipse rem habere non potest; dicit autem se non posse continere, et vult aliam uxorem legitimam accipere. Responsio autem est, se nihil posse dicere. Est enim adulterium, si constante matrimonio, vir aliam mulierem ducat in matrimonium. Ex novella autem imperatoris domini Leonis Philosophi marito concessum est, mulieris quæ perpetua insania laborat, solverem matrimonium: soluto autem matrimonio, licet marito aliam uxorem introducere.

Interrogatio.

« Si quis jejunans, ut communicet, os lavans, vel in balneo aquam bibit nolens: debetne communicare? »

Responsio.

« Quia etiam invenit Satanas occasionem prohibendi eum a communione, frequentius hoc faciet. »

Interrogatio.

« Sermonem Dei sæpe audientes et non facientes, an sumus judicio obnoxii? »

Responsio.

« Si non faciamus, nec nos accusare contingit, quod audientes non pareamus. Est autem pars salutis seipsos accusare. »

Interrogatio.

« Ex quam ætate a Deo judicantur peccata? »

Responsio.

« Ex uniuscujusque cognitione et prudentia: illi quidem a decennio: hi vero a majori ætate. »

BALS. Ex uniuscujusque cognitione et intelligentia dicit a Deo peccata judicari. Pueri enim, qui sunt acrioris et vigilantioris naturæ bonum et malum citius discernunt: qui autem sunt hebetioris tardiorisque ingenii, tardi sunt ad cognitionem ejus quod fieri oportet. Ideo illis quidem dicit ab anno decimo reputari peccatum: his vero a majori et perfectiori ætate.

(8) θέλοντός τε Forte, θέλοντος δέ. EDIT.

Α συνελθεῖν αὐτὸν ἀδύνατον, καὶ λέγοντος σωφρονεῖν, θέλοντός τε (8) λαβεῖν γυναῖκα ἑτέραν νομίμως. Ἡ δὲ ἀπόκρισις, ὅτι οὐ δύναται τε εἰπεῖν. Μοιχεία γὰρ ἐστὶ, τὸ, ἔτι συνισταμένου τοῦ γάμου, ἑτέραν ἀγαγέσθαι τὸν ἄνδρα γυναῖκα εἰς συμβίωσιν. Ἐκ δὲ τῆς νεαρᾶς τοῦ βασιλέως κυρίου Λέοντος τοῦ Φιλοσόφου, δέδοται τῷ ἀνδρὶ, μαινομένης διηνεκῆς μανίας τῆς γυναικὸς, λύειν τὸν γάμον· τοῦ γάμου δὲ λυθέντος, ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ ἑτέραν νομίμως εἰσεκί-σασθαι.

Ἑρώτησις.

« Ἐὰν νηστεύων τις ἐπὶ τῷ κοινωνῆσαι, νιπτόμενος τὸ στόμα ἢ ἐν τῷ βαλανεῖῳ κατέπιεν ὕδωρ μὴ θέλων· ὀφείλει κοινωνῆσαι; »

Ἀπόκρισις.

Β « Ἐπεὶ εὖρεν ὁ Σατανᾶς ἀφορμὴν τοῦ κωλεῖν αὐτὸν τῆς κοινωνίας, συχνότερον τοῦτο ποιήσει. »

Ἑρώτησις.

« Συχνῶς ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ποιῶντες, ἄρα ὑπὸ κατάκρισίν ἐσμεν; »

Ἀπόκρισις.

« Ἐὶ καὶ μὴ ποιῶμεν, ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται μὴ μέμψεσθαι ἑαυτούς, ὅτι ἀκούοντες παρακούομεν μέρος δὲ σωτηρίας ἐστὶ καὶ τὸ μέμψεσθαι ἑαυτούς. »

Ἑρώτησις.

« Ἐκ ποίας κείρας κρίνονται παρὰ Θεοῦ τὰ ἀμαρτήματα; »

Ἀπόκρισις.

« Πρὸς τὴν γνῶσιν ἐκάστου καὶ τὴν φρόνησιν. Οἱ μὲν ἀπὸ δεκαετοῦς κείρας, οἱ δὲ καὶ μείζονος. »

Γ ΒΑΛΣ. Πρὸς τὴν γνῶσιν ἐκάστου καὶ τὸ φρόνημα ἔθη κρίνεσθαι τῷ Θεῷ τὰ ἀμαρτήματα. Οἱ μὲν γὰρ οἰχυτέρας φύσεως ὄντες τῶν παίδων καὶ μᾶλλον ἐγρηγορίας, συντομώτερον διακρίνουσι τὸ καλὸν καὶ τὸ χεῖρον· οἱ δὲ νωθροτέρας τυχόντες καὶ ἀναπεπτωκυίας ἕξεως, βραδεῖς εἰσι πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ δέοντος. Διὸ τοῖς μὲν ἀπὸ γιχάτου ἐνιαυτοῦ τῆς ἡλικίας αὐτῶν λογίζεσθαι εἶπε τὰ ἀμαρτήματα, τοῖς δὲ ἐκ μείζονος καὶ τελεωτέρας.

TIMOTHEI ALEXANDRINI

EPISTOLA

AD DIODORUM TYRENSEM EPISCOPUM.

(Apud Facundum Hermianensem; Opp. Sirmondi, t. II, p. 512 ed. Paris.)

Domino meo, per cuncta honorabili et sanctissimo episcopo et consacerdoti Diodoro, Thimotheus in Christo salutem.

Virtutem tuam et vitæ perfectionem et zelum rectæ et apostolicæ tuæ fidei, pro dignitate prædi-

care nequaquam potero, etiam si nimium propera-vero: non enim æquantur sermones et res. Vobis ex certo donatum est, non solum credere in Christum Jesum, sed etiam pro ipso pati. Hanc tuam rectam et beatam circa Deum voluntatem, et inde-